

*“Efektyvios strategijos dirbant su sudėtingo elgesio klasėmis:
praktiniai įrankiai ir rekomendacijos”*

2025.04.10

Su Jumis bendrauja Evaldas Karmaza

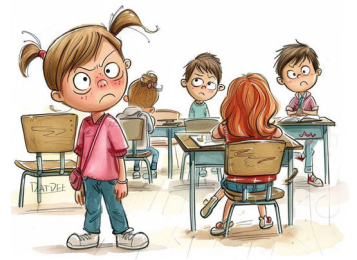

<https://mopsis.info/skambutis/senvage-2025>

Slaptažodis: **saugu**

- "Matas nuolat kalbasi su suolo draugu pamokos metu"
- "Karina be perstojo barškina pieštuku į stalą"
- "Jonas vaikšto po klasę be leidimo"
- "Gustė garsiai komentuoja kiekvieną mokytojo žodį"
- "Lukas atšauna mokytojui 'Nedarysiu ir ką jūs man padarysite?'"
- "Gabija demonstratyviai užsideda ausines, kai mokytoja aiškina"
- "Marius rodo nepadorius gestus klasiokams"
- "Emilija tyčia ignoruoja mokytojo prašymus"
- "Nojus stumdo klasiokus"
- "Paulius meta kitų daiktus ant žemės"
- "Ugnė tyčia gadina klasės inventorių"
- "Dominykas spjaudo popieriukais į kitus"

Sveiki atvykę į elgesio pasaulį

- Du supasi
- Du šneka
- Du vaikšto
- Du provokuoja
- Du grubiai kalba
- Du miega
- Du maivosi
- Du mokosi

Asmeninis stabilumas
kontakto metu

Padrąsinti save prieš užsiėmimą

- Tai apie juos, ne apie mane.
- Tai tik 45 mano gyvenimo minutės
- Aš tai esu daręs/anksčiau
- Tiesiog mėgaukis
- Būk savimi

Išmokykime kūną veikti sąmoningai

Sąmoningai valdomi judesiai

- Ritmingi judesiai rankomis ar kojomis
- Pasikartojantys žodžiai/garsai galvoje
- Ritmingas kalenimas dantimis
- Savo pulso sekimas

Vaizduotė kaip mūsų pagalbininkas

Vizualinės technikos:

- Angelas ant peties
- Prekybinis maišelis ant galvos
- Meninis filmas
- Borato apranga
- Buratinas....

Vizualizacijos turi būti neturinčios stereotipinių poveikių

- **Kiekvieno mokinio stiprybių įsivaizdavimas.** Net sunkiausioje klasėje kiekvienas mokinys turi asmenines stiprybes. Vizualizuokite, kaip kiekvienas mokinys sėkmingai naudoja savo stipriąsias puses pamokoje. Tai gali padėti pamatyti mokinius teigiamoje šviesoje.
- **Mokinių pažangos ir sėkmės momentų įsivaizdavimas.** Galvokite apie akimirkas, kai mokiniai parodė teigiamą elgesį ar pasiekė akademinį laimėjimą. Tai padės sutelkti dėmesį į teigiamus aspektus ir mažinti streso lygį.
- **Harmoningų santykių su mokiniais vizualizacija.** Įsivaizduokite, kad bendraujate su mokiniais konstruktyviai ir ramiu tonu, kad jie atsako teigiamai. Tai gali padėti sukurti teigiamą nusiteikimą realiose situacijose.
- **Asmeninės emocinės ramybės ir atsparumo situacijose vizualizacija.** Mąstykite apie save esant ramų ir kontroliuojantį situaciją, net sunkiausiomis akimirkomis. Tai gali padėti išlaikyti vidinę pusiausvyrą ir veiksmingai valdyti klases.
- **Savo tobulėjimo kaip profesionalo vizualizacija.** Galvokite apie save, kaip apie nuolatos besimokantį ir tobulėjantį, susidurdami su iššūkiais. Tai padės palaikyti motyvaciją siekti asmeninio ir profesinio tobulėjimo.

Pagalba sau nurimti

- Po incidento, jei įmanoma, **raskite ramų kampelį** ar patalpą, kur galėtumėte **atsikvėpti** ir **pabūti vienas**. Net kelios minutės gali padėti **sumažinti įtampą**.
- **Kontroliuojamas gilus kvėpavimas** gali sumažinti **stresą** ir padėti **atkurti** emocinį balansą.
- **Nedidelis fizinis aktyvumas**, pvz., **trumpas pasivaikščiojimas** lauke, gali padėti **sumažinti** stresą ir **išvalyti** galvą.
- **Užsirašykite savo jausmus ir mintis**. Rašymas gali padėti suvokti ir apdoroti įvykius.
- **Pasidalinkite savo patirtimi** su kolega, draugu ar šeimos nariu. Pokalbis su kitu asmeniu gali padėti jaustis geriau.
- **Meditacija** gali padėti grįžti prie dabarties momento ir sumažinti stresą.
- **Klausykitės raminančios muzikos** ar garsų, kurie jus **ramina**.
- Mokytojų darbas yra emociškai sekinantis, todėl **svarbu reguliariai rasti laiko sau** – tai gali būti hobis, maloni veikla ar tiesiog laikas su šeima ir draugais.

1. **Jokios agresijos moksleivių atžvilgiu.**
2. Pirmiausia Jūs laikotės nustatytų ir sutartų ribų (atėjimas laiku, pažadėta - padaryta, švari kalba...)
3. Kai kurie vaikai Jums kels neigiamus jausmus. Su visais moksleiviais - vienodas elgesys.
4. Negalima ignoruoti moksleivio.
5. Būkite draugiški ir besišypsantys savo moksleiviams.
6. Išdrįskite atsiprašyti moksleivio, jeigu jūs suklydote.
7. Mes su vaikais nesame draugai, mes esame draugiški.
8. Įsivaizduokite, kad jūsų pokalbiai yra įrašomi. Pagal tai taikykite pokalbio standartus.
9. Jokiu būdu nežeminkite moksleivio, net ir siekdami, kad jis tinkamai elgtųsi.
10. Nenaudokite sarkazmo ar kitokių pašaipių frazių.
11. Nepažeiskite moksleivio asmeninės erdvės.

**Rekomendacijos
aptarimui
Jūsų asmeninė
laikysena ir vidinės
ribos:**

PRADINĖS INTERVENCIJOS

Ką darom, kai netinkamai elgiasi?

“Matau”

“Primenu”

“Perspėju”

“Stabdau užsiėmimą”

“Ką darom?”

- Gal atvėsti?
- Gal atsisveikinti?
- Gal pabaigti?

1. **Priminimas** (“Monika ir Marija, jau skambėjo skambutis, kviečiu išsiimti knygas ir atsiversti 35 puslapį”)
2. **Perspėjimas** (pastaba duodama prieš arčiau žodžiu arba raštu “tai yra perspėjimas”)
3. **Pažeidimo fiksavimas** (prie moksleivio prieinama dar kartą “taisyklių laužymas fiksuojamas”)
4. **Aptarimas už pamokų ribų** (mokytojų grupėje, su tėvais, koridoriuje ir pan.)

4 lygių stiprėjanti reakcija

Pati pradžia - sunkiausia. Nes labai lėtas procesas

- Reakcija neturi būti stipri, kad nekeltų baimės
- Reaguojame pradžioje rankomis
- Pridedame veidą
- pridedame visą kūną
- Pridedame balsą

IR LABAI DAUG
KOMENTUOJAME:

1. ką daro vaikas
2. kokio elgesio laukiame

Mokytis ir mokėti pasakyti STOP

- BAIK
- GANA
- NE
- EI
- LIAUKIS

...

(mokytis parodyti ir rankomis)

Reakcija frazėmis vietoje

- „Tai yra **grubu**“
- „Tavo elgesys **žemina**“
- „Tai yra agresija/patyčios“
- „Aš save/mokinius saugosiu/
reaguosiu“

Įtampos metu:

1. Kalbėti lėtai (net skiemenuoti)
2. Kartoti dažnai vardą (kuo didesnė įtampa, tuo dažniau vardas)
3. Vardinti, ką matote (minėti net detales)
4. Rankos išvestos į šalį (negynybiška pozicija)
5. Pasakyti, kas dabar bus daroma (nebijoti atidėti pokalbį)
6. Simboliškai išreikšti savo jausmus (panaudoti kūno kalbą)

- "Aš matau, kad esi susirūpinęs/piktas. Papasakok man, kas tau rūpi."
- "Čia yra saugi vieta visiems. Prašau nesielti taip."
- "Kaip galiu tau padėti?"
- "Aš noriu tave išklausyti, prašau kalbėk ramiau."
- "Mes galime rasti būdą, kaip galėtume kartu išspręsti šią problemą."
- "Jei nori, mes galime kalbėtis atskirai, po to, kai abi pusės nurims."
- "Aš suprantu, kad gali būti sunku, bet smurtas/agresija nepadės."
- "Mes visi esame čia, kad galėtume mokytis ir augti. Aš tikiu, kad tu gali rinktis kitokį būdą išreikšti savo jausmus."
- "Ar galiu padėti tau nurimti?"
- "Aš esu čia tam, kad tavęs išklausyčiau. Papasakok man, kas tave neramina."

Kitos papildomos frazės

Subtilios intervencijos klasėje

- Tyliai atsistoti šalia ir palaukti 30-60 sekundžių
- Pasiūlyti alternatyvų tos pačios užduoties atlikimo būdą
- Duoti pasirinkti iš 2-3 priimtinių alternatyvų
- Perversti netinkamą elgesį į pozityvų tikslą
- Paskirti "specialią misiją" ar svarbią atsakomybę klasėje
- Parodyti korteles su skirtingomis pasirinkimo galimybėmis
- Paprašyti įsivertinti savo elgesį skalėje nuo 1 iki 10
- Užrašyti trumpą "čia ir dabar" kontraktą ant lipnaus lapelio
- Pasiūlyti trumpą nusiramino veiklą (1-2 min.)

Pasekmių sistema klasėje

Natūralios pasekmės (Leidžiame mokiniui patirti realius savo elgesio rezultatus, pavyzdžiui, nesusipėjimą su klase, kai gaištamas laikas)

Loginės pasekmės (Tiesiogiai su elgesiu susiję sprendimai: netvarkingas darbo stalas = laikas po pamokos jį susitvarkyti)

Atkuriamasis teisingumas (Žalos atitaisymo galimybės: sugadintas daiktas = pagalba bibliotekininkei tvarkyti knygas)

Elgesio refleksija (Struktūruota galimybė apmąstyti savo elgesį: specialus refleksijos lapas pertraukos metu)

Pasirinkimų sistema (Aiškūs alternatyvių elgesio variantų pasiūlymai su jų pasekmėmis)

Laiko valdymo pasekmės (Prarastas laikas = prarastos privilegijos, pavyzdžiui, trumpesnė pertrauka)

Neatlikti namų darbai

- Rezultatas: tenka papildomai mokytis namuose, kad pasivyti klasę

Nepasiruošta kontroliniam

- Rezultatas: reikia papildomai ruoštis perlaikymui

Vėlavimas į pamoką

- Rezultatas: tenka pačiam išsiaiškinti, ką praleido

Netvarkinga kuprinė/stalčius

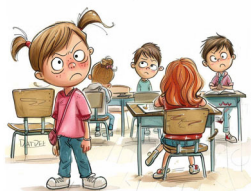
- Rezultatas: gaišta laiką ieškodamas

Neatidumas per pamoką

- Rezultatas: užtrunka ilgiau ją atlikdamas

Nedalyvavimas grupės darbe

- Rezultatas: tenka dirbti vienam, trūksta skirtingų perspektyvų

Užrašų nevedimas

- Rezultatas: tenka skolintis užrašus iš kitų

Mokymosi priemonių pamiršimas

- Rezultatas: atsilieka nuo klasės tempo

Saugos taisyklių nesilaikymas

- Rezultatas: negali dalyvauti praktinėse veiklose arba susižeidimai

Instrukcijų neklausymas

- Rezultatas: tenka perdaryti darbą

Išsiblaškęs skaitymas

- Rezultatas: tenka skaityti dar kartą

Nepagarbus elgesys su bendraklasiais

- Rezultatas: lieka izoliuotas grupinėse veiklose

Neatsakingas elgesys su mokyklos turtu

- Rezultatas: negali jomis naudotis

NATŪRALIOS PASEKMĖS

Trukdymas klasei

- Pasekmė: trumpalaikis **perkėlimas į kitą darbo vietą**
- Tikslas: išmokyti dirbti netrukdam kitiems

Netinkamas telefono naudojimas

- Pasekmė: **telefono padėjimas** į sutartą vietą
- Tikslas: išmokyti kontroliuoti technologijų naudojimą

Konfliktai grupėje

- Pasekmė: **individualus darbas**, kol išmoks bendradarbiauti
- Tikslas: ugdyti bendradarbiavimo įgūdžius

Šiukšlinimas klasėje

- Pasekmė: **klasės tvarkymas** po pamokų
- Tikslas: ugdyti atsakomybę už aplinką

Vėlavimas į pamokas

- Pasekmė: **praleisto laiko atidėrimas po pamokų**
- Tikslas: formuoti punktualumo įprotį

Patyčios socialiniuose tinkluose

- Pasekmė: **socialinių tinklų naudojimo apribojimas** mokykloje
- Tikslas: ugdyti pagarbų bendravimą internete

Nesąžiningas elgesys kontrolinio metu

- Pasekmė: **individualus atsiskaitymas mokytojo kabinete**
- Tikslas: ugdyti akademinį sąžiningumą

Kitų daiktų gadinimas

- Pasekmė: **pagalba bibliotekai/laboratorijai tvarkant inventorių**
- Tikslas: ugdyti pagarbą svetimam turtui

Agresyvus elgesys žaidimų aikštelėje

- Pasekmė: **laikinas draudimas dalyvauti aktyviose pertraukose**
- Tikslas: mokytis saugaus žaidimo

Netvarka darbo vietoje

- Pasekmė: papildomas laikas tvarkantis po pamokų
- Tikslas: formuoti tvarkingumo įpročius

Nepagarbūs komentarai

- Pasekmė: **rašytinis atsiprašymas su refleksija**
- Tikslas: ugdyti pagarbų bendravimą

Nuolatinis kalbėjimas pamokoje

- Pasekmė: **"Tylos knygelės" pildymas**
- Tikslas: ugdyti savikontrolę

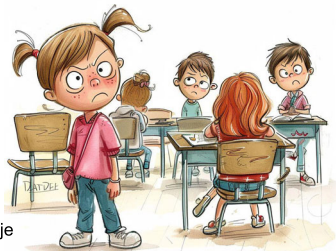
Laboratorijos taisyklių nesilaikymas

- Pasekmė: **teorinių, ne praktinių užduočių atlikimas**
- Tikslas: išmokyti saugaus darbo taisykles

Melavimas mokytojų

- Pasekmė: **papildomas pasitikėjimo atstatymo planas**
- Tikslas: ugdyti sąžiningumą ir atsakomybę

LOGINĖS PASEKMĖS

PRITARTA
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministro 2012 m. rugpjūčio 28 d.
įsakymu Nr. V-1268

REKOMENDACIJOS DĖL POVEIKIO PRIEMONIŲ TAIKymo NETINKAMAI BESIELGIANTIEMS MOKINIAMS

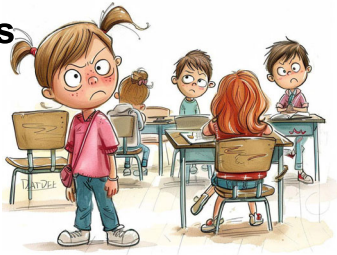
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.432104>

- Rekomendacijomis siekiama padėti Mokyklų darbuotojams veiksmingai reaguoti į kraštutinius mokinių netinkamo elgesio atvejus bei iškilusią grėsmę, siekiant užtikrinti mokyklos bendruomenės narių ir (ar) kitų asmenų fizinį ir psichologinį saugumą.
- 7. Mokyklos darbuotojas gali taikyti šias poveikio priemones ar imtis šių veiksmų:
 - 7.1. pakeisti mokinio ugdymosi vietą;
 - 7.2. iškviesti Mokyklos vadovą ar jo įgaliotą atstovą;
 - 7.3. organizuoti mokinio daiktų patikrinimą;
 - 7.4. panaudoti pagrįstus fizinius veiksmus.

Dokumentų ir procedūrų paruošimas

- Atnaujinkite mokyklos darbo tvarkos taisykles, įtraukdami **aiškų draudžiamų daiktų sąrašą**
- Sukurkite detalų **poveikio priemonių taikymo procedūrų aprašą**
- Paruoškite **incidentų registravimo žurnalą** ar formą
- Užtikrinkite, kad visi **dokumentai būtų suderinti su tėvų komitetu ir mokyklos taryba**

Ugdymosi vietos pakeitimas

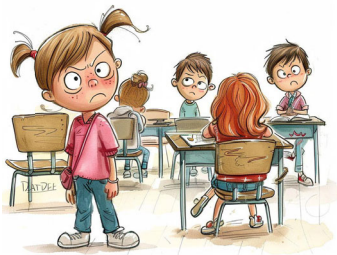
Prevencijos sistemos sukūrimas

- Įdiekite ankstyvojo perspėjimo sistemą probleminio elgesio identifikavimui
- Sukurkite aiškų veiksmų planą įvairioms situacijoms
- Numatykite prevencines priemones dažniausioms problemoms
- Įtraukite mokinius į prevencijos programų kūrimą

Vietos parinkimas

- Netoli administracijos kabinetų arba pagalbos specialistų kabinetų
- Pakankamai toli nuo kitų klasių, kad netrikdytų triukšmas
- Lengvai pasiekama, bet ne prie pagrindinių judėjimo srautų
- Rekomenduojamas plotas: ne mažiau kaip 15-20 kv. metrų

Rekomendacijos specialios ugdymosi patalpos įrengimui

Aplinkos saugumas

- Langai turi būti saugūs (rekomenduojama turėti apsaugines žaliuzes)
- Durys su langeliu stebėjimui
- Baldai be aštrių kampų
- Nėra lengvai pasiekiamų pavojingų daiktų
- Geras apšvietimas (pageidautina natūralus)

Ugdymosi vietos pakeitimo organizavimas

- Įrenkite specialią patalpą, kur mokiniai galėtų tęsti mokymąsi
- Paskirkite atsakingus asmenis už mokinių priežiūrą
- Paruoškite užduočių banką tokiems atvejams
- Užtikrinkite, kad patalpa būtų tinkama mokymuisi

Fizinių veiksmų taikymo gairės

- Sukurkite aiškų leistinių fizinių veiksmų aprašą
- Nustatykite "raudonas linijas", kurių negalima peržengti
- Apibrėžkite dokumentavimo reikalavimus
- Numatykite post-intervencinius veiksmus

Darbo zona

1. Individualūs darbo stalai (2-3):
 - Pakankamai erdvūs
 - Atskirti vienas nuo kito
 - Nukreipti į sieną koncentracijai
 - Ergonomiškos kėdės
2. Mokytojo/prižiūrėtojo darbo vieta:
 - Strategiškai patogus stebėjimo taškas
 - Kompiuteris su interneto prieiga
 - Telefono ryšys su administracija

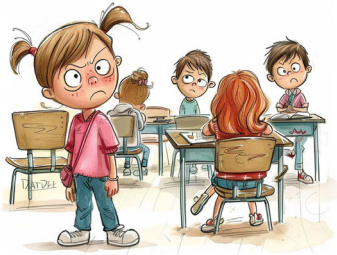
Nusiramainimo zona

1. Minkšti baldai:
 - Fotelis ar sofa
 - Sėdmaišiai
 - Minkštos pagalvės
2. Relaksacijos priemonės:
 - Antistresinis kamuoliukas
 - Ramios spalvos sienų dekoras
 - Augalai (saugūs, nealergiški)

Pamatinės nuostatos:

- 1. Fiziniai veiksmai naudojami TIK kai:
 - Kyla realus pavojus mokinio ar kitų asmenų saugumui
 - Kitos priemonės buvo neveiksmingos
 - Situacija reikalauja skubios intervencijos
- 2. Kiekvienas fizinis veiksmas turi būti:
 - Minimalus būtinas
 - Proporcingas situacijai
 - Trumpiausios būtinos trukmės
 - Skirtas apsaugoti, ne bausti

Leistinių fizinių veiksmų gairės mokyklos darbuotojams

LEISTINI FIZINIAI VEIKSMAI

- A. Prevencinis fizinis pozicionavimas
 - Stovėjimas tarp besipešančių mokinių
 - Stovėjimas tarp mokinio ir potencialiai pavojingo objekto
 - Kelio užstojimas į pavojingą zoną
 - Fizinis buvimas šalia kaip prevencija
- B. Nukreipiantys fiziniai veiksmai
 - 1. Vedimas už rankos:
 - Lengvas rankos prilaikymas virš alkūnės
 - Vedimas šalia savęs
 - Mokinio palydėjimas į saugią vietą
 - 2. Kelio užkirtimas:
 - Stovėjimas tarpduryje
 - Fizinis barjero sudarymas
 - Praėjimo blokavimas savo kūnu
- C. Apsauginiai fiziniai veiksmai
 - 1. Sulaikymas kritinėse situacijose:
 - Mokinui bandant save sužaloti
 - Mokinui puolant kitus
 - Siekiant sustabdyti smurtinį elgesį
 - 2. Apsauginis apglėbimas:
 - Ramaus apglėbimo technika iš nugaros
 - Rankų prilaikymas nekeldamas skausmo
 - Stabilios pozicijos išlaikymas
- D. Pagalbiniai fiziniai veiksmai
 - Pagalba neįgaliam mokiniui
 - Pagalba nukritus ar susižeidus
 - Pirmosios pagalbos suteikimas
 - Pagalba sporto užsiėmimų metu

Būsenos šviesoforas

- Žalia: viskas gerai
- Geltona: jaučiu nerimą
- Raudona: reikia pertraukos

"Time-out" kortelės

- Galimybė tyliai išeiti iš klasės 5 minutėms
- Ribotas kortelių skaičius per dieną
- Aiški grįžimo procedūra

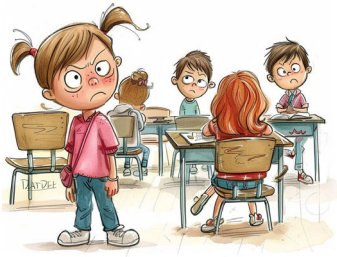
Triukšmą slopinančios ausinės

- Naudojamos pagal poreikį
- Asmeninės arba klasės komplektas
- Galimybė naudoti kontrolinių metu

Streso kamuoliukai

- Minkšti, nekeliantys triukšmo
- Laikomi stalčiuje
- Naudojami po suolu

PRAKTINĖS PRIEMONĖS MOKYTOJAMS

Tylos žetonai

- Renkami už tylų darbą
- Keičiami į privilegijas
- Grupinė sistema

"Gero elgesio" pasas

- Kasdieniai įrašai
- Savaitės tikslai
- Tėvų parašai

"Super mokinio" žvaigždutės

- Kaupiamos ant specialios lentos
- Skirtingos spalvos už skirtingus pasiekimus
- Savaitės lyderio rinkimai

Klasės taškų bankas

- Bendras klasės taškų kaupimas
- Galimybė "nusipirkti" privilegijas
- Grupinės atsakomybės ugdymas

Užduočių pasirinkimo lenta

- Skirtingo sudėtingumo užduotys
- Vizualus progresas
- Pasirinkimo laisvė

"Iššūkių dėžutė"

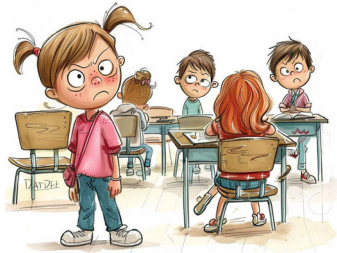
- Papildomos užduotys gabiams
- Skirtingų dalykų integracija
- Kūrybiniai projektai

"Mokytojo padėjėjo" sistema

- Rotacinė sistema
- Aiškos pareigos
- Savaitės padėjėjo ženklelis

Laiko planavimo kortelės

- Vizualus užduoties laiko žymėjimas
- Mini laikrodžiai ant stalo
- Garsiniai signalai

"Draugiškos pertraukos" kortelės

- Struktūruotos socialinės veiklos
- Mažų grupių formavimas
- Rotuojantis tvarkaraštis

Emocijų termometras

- Vizualinė emocijų skalė
- Kasdieninis žymėjimas
- Individualus naudojimas

"Ramybės zona"

- Speciali erdvė klasėje
- Komforto priemonės
- Aiškos naudojimo taisyklės

Bendradarbiavimo kortelės

- Poros formavimo sistema
- Užduočių pasiskirstymas
- Rotacija kas savaitę

Sensoriniai įrankiai

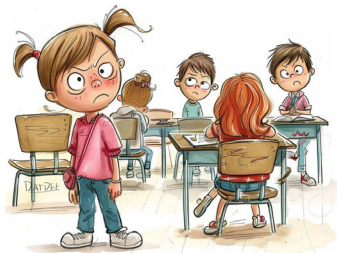
- Svarelių antklodės
- Tekstūriniai žaislai
- Spaudimo priemonės

"Pertraukos kuprinė"

- Mobilios nusiramino priemonės
- Asmeniniai daiktai
- Ramios veiklos įrankiai

Emocijų valdymo rinkinys

- Kvėpavimo kortelės
- Mini meditacijos
- Nusiramino strategijos

Dėmesio fokusavimo priemonės

- Vizualiniai laikmačiai
- Dėmesio žymekliai
- Užduočių skaidymo įrankiai

"Saugios erdvės" kortelės

- Leidimas eiti į biblioteką
- Susitarimas su kitais mokytojais
- Aiškos taisyklės

Komunikacijos pagalbininkai

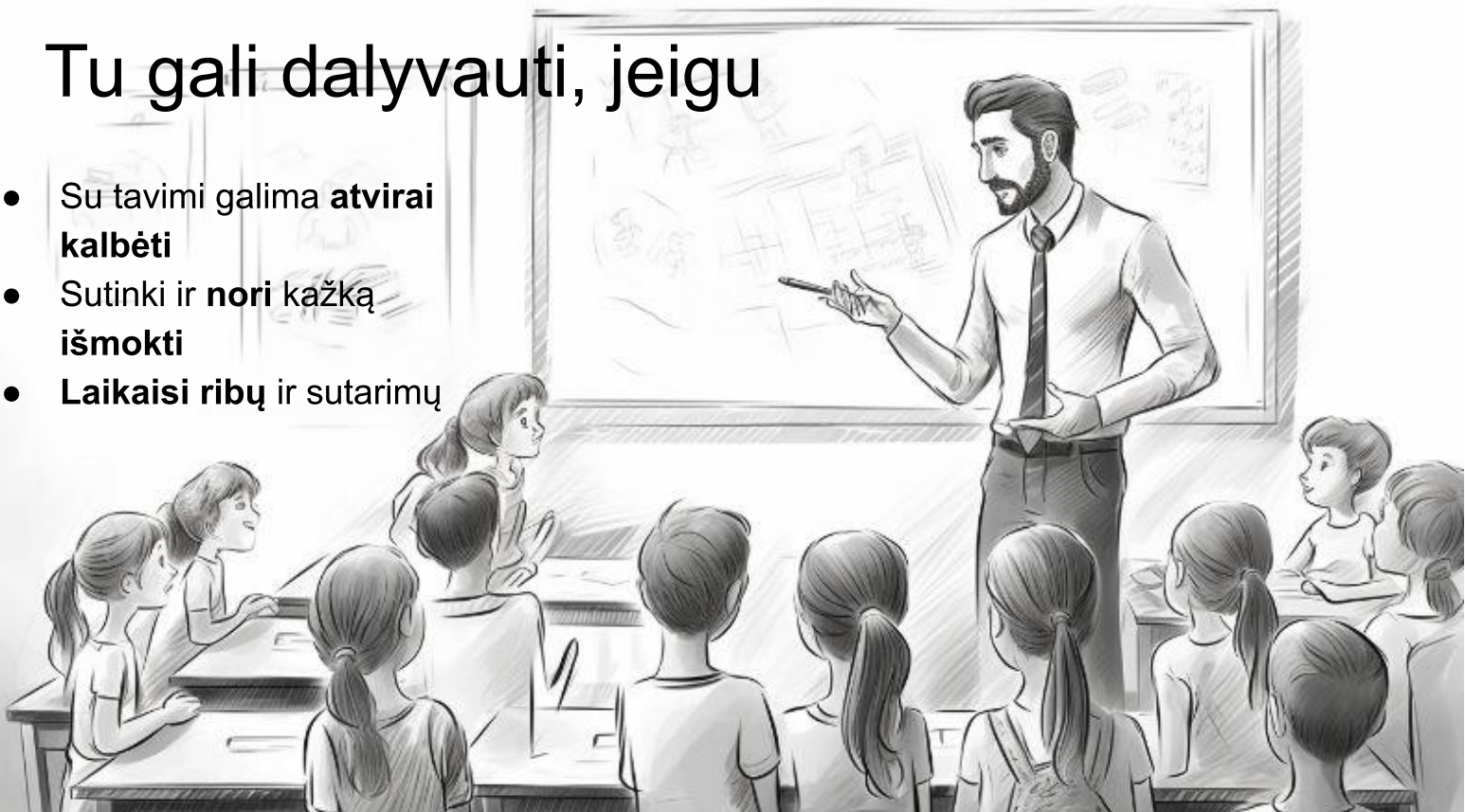
- Paveikslėlių kortelės
- Jausmų žodynas
- Socialinių situacijų scenarijai

TURĖKIME SAVO SISTEMĄ

Tu gali dalyvauti, jeigu

- Su tavimi galima **atvirai kalbėti**
- Sutinki ir **nori** kažką **išmokti**
- **Laikaisi** ribų ir sutarimų

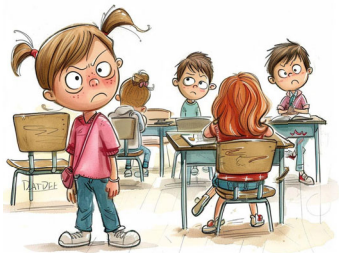

Mažais žingsniais auginti:

- Santykis
- Kryptis
- Ribos

Reguliari tvarka

- Reakcija
- Fiksavimas
- Korekcija

1. Santykio kūrimas:
 - "2x10 strategija": 2 minutes per dieną, 10 dienų iš eilės kalbėtis su mokiniu apie tai, kas jam įdomu (ne apie mokslus ar elgesį)
 - Pozityvaus dėmesio santykis 5:1 (penki teigiami pastebėjimai vienam negatyviam)
 - "Pagauti darant gerą" principas - pastebėti ir įvardinti tinkamą elgesį
2. Motyvacijos stiprinimas:
 - Sėkmės patyrimo organizavimas (pradėti nuo mažų, pasiekiamų tikslų)
 - Autonomijos suteikimas per pasirinkimo galimybes
 - Kompetencijos jausmo stiprinimas per grįžtamąjį ryšį
3. Taisyklių ir pasekmių sistema:
 - Kelių taisyklių principas (ne daugiau 3-5 pagrindinių)
 - Taisyklių formulavimas pozityvia forma
 - Loginių pasekmių taikymas vietoj bausmių

Vaiko elgesio problemos - skirtingas intensyvumas

Tai yra labai santykinis “darbinis” elgesio problemų intensyvumo skirstymas

Jokių problemų	Epizodiškai kyla problemų	Probleminis pasikartojantis elgesys	Sudėtingos probleminės būsenos	“muziejiniai” atvejai
Atkreipti dėmesį ir stebėti	paprastai užtenka 1-4 mažųjų reagavimų/pokalbių su vaiku	komandos pasitarimas, nusiteikimas 1-4 mėn. darbui, partnerystė su tėvais	1-3 metų adaptacijos, tarpiniai sprendimai, padėjėjas grupėje, intensyvi tėvų intervencija, švietimo pagalbos specialistų vertinimas ir konsultacijos, instrukcinė parama darbuotojams	“tokio elgesio dar nematėme” specialistų iš šalies vertinimas, stebėjimas ir supervizijos, instrukcinė ir emocinė parama darbuotojams

Paverskite incidentus mokymosi galimybėmis:

- Kiekvieną incidentą naudokite kaip progą ugdyti SEĮ
- Taikykite refleksijos ir savianalizės metodus po incidentų
- Skatinkite mokinius ieškoti konstruktyvių sprendimų

Incidentų sprendimas kaip mokymosi galimybė:

- a) Vagystės:
 - Mokyti empatijos ir perspektyvos suvokimo
 - Ugdyti sąžiningumo ir atsakomybės vertybes
 - Praktikuoti atkuriamojo teisingumo metodus
- b) Muštynės:
 - Lavinti pykčio valdymo įgūdžius
 - Mokyti konfliktų sprendimo strategijų
 - Skatinti savirefleksiją ir emocijų atpažinimą
- c) Patyčios:
 - Ugdyti empatiją ir socialinį sąmoningumą
 - Mokyti asertyvumo ir tinkamo reagavimo į patyčias
 - Stiprinti klasės bendruomenę ir įtrauktį
- d) Meilės istorijos:
 - Diskutuoti apie sveikus santykius ir ribas
 - Ugdyti emocinį intelektą ir jausmų valdymą
 - Mokyti pagarbios komunikacijos

Vardas.....Data.....

Refleksijos lapas

Kas nutiko, kad aš buvau nekonstruktyvus?	Ką aš pasakiau/padariau?
Kodėl aš tai pasakiau/padariau?	Ką aš pasakysiu/darysiu kitą kartą?

Pasiaiškinimas?

Gal geriau pavadinkime refleksijos lapu

Problema: mokiniai dažnai konfliktuoja su bendraamžiais.

Įgūdžių ugdymo idėjos:

- Pamoka 1: konfliktų sprendimo įgūdžiai. Mokiniai mokosi taikiai spręsti konfliktus, naudojant derybų ir kompromisų metodus.
- Pamoka 2: empatijos ugdymas. Mokiniai mokosi suprasti kitų jausmus ir perspektyvas per vaidmenų žaidimus.
- Pamoka 3: bendravimo įgūdžiai. Mokiniai praktikuoja aktyvų klausymą ir aiškų, pagarbų bendravimą.
- Pamoka 4: komandinio darbo įgūdžiai. Mokiniai dalyvauja grupinėse veiklose, kurios skatina bendradarbiavimą ir tarpusavio pagalbą.
- Pamoka 5: emocijų valdymas. Mokiniai mokosi atpažinti ir valdyti savo pyktį bei kitus stiprius jausmus.

Problema: mokiniai dažnai praleidžia pamokas ir turi žemą lankomumą.

Įgūdžių ugdymo idėjos:

- Pamoka 1: atsakomybės ugdymas. Mokiniai mokosi suprasti savo atsakomybę už lankomumą ir mokymosi rezultatus.
- Pamoka 2: motyvacijos stiprinimas. Mokiniai mokosi nustatyti asmeninius tikslus ir suprasti, kaip lankomumas padeda juos pasiekti.
- Pamoka 3: laiko valdymo įgūdžiai. Mokiniai kuria savo dienotvarkes ir mokosi planuoti laiką, skirtą mokyklai ir laisvalaikiui.
- Pamoka 4: savikontrolės ugdymas. Mokiniai mokosi atpažinti ir valdyti pagundas, kurios trukdo lankyti pamokas.
- Pamoka 5: palaikymo sistemos kūrimas. Mokiniai mokosi kurti palaikymo tinklus su draugais ir šeima, kurie padeda išlaikyti aukštą lankomumą.

Problema: mokiniai dažnai nesugeba susikaupti ir išlaikyti dėmesio pamokose.

Ilgūdžių ugdymo idėjos:

- Pamoka 1: dėmesio valdymo technikos. Mokiniai mokosi įvairių metodų, kaip išlaikyti dėmesį, pvz., pertraukų planavimas, dėmesio sutelkimo pratimai.
- Pamoka 2: savikontrolės ugdymas. Mokiniai mokosi atpažinti ir valdyti trukdžius, kurie blaško jų dėmesį.
- Pamoka 3: organizaciniai ilgūdžiai. Mokiniai mokosi planuoti ir organizuoti savo mokymosi procesą, naudodant užrašų knygeles ir planavimo įrankius.
- Pamoka 4: savimotyvacijos technikos. Mokiniai mokosi nustatyti asmeninius tikslus ir suprasti, kaip dėmesio išlaikymas padeda juos pasiekti.
- Pamoka 5: dėmesingo įsisąmoninimo praktikos. Mokiniai mokosi sąmoningumo pratimų, kurie padeda išlaikyti dėmesį ir sumažinti stresą.

Kiekvienas ilgūdis susideda iš galimų mikroįgūdžių

1. Pasakyti savo vardą: gebėjimas prisistatyti ir pasakyti savo vardą.	16. Dalintis: gebėjimas dalintis daiktais ar informacija su kitais.
2. Žiūrėti į akis: gebėjimas palaikyti akių kontaktą bendraujant.	17. Bendradarbiauti: gebėjimas dirbti kartu su kitais siekiant bendro tikslo.
3. Pasakyti "Ne": gebėjimas atsakyti ir pasakyti "ne" nepageidaujamoms veikloms ar pasiūlymams.	18. Spręsti konfliktus: gebėjimas taikiai spręsti konfliktus ir nesutarimus.
4. Nusišypsoti: gebėjimas šypsotis, kad parodytų draugiškumą ir atvirumą.	19. Empatija: gebėjimas suprasti ir jausti kitų žmonių emocijas.
5. Garsiai riktelti: gebėjimas garsiai išreikšti savo emocijas, kai tai yra tinkama.	20. Savikontrolė: gebėjimas valdyti savo emocijas ir impulsus.
6. Klausytis aktyviai: gebėjimas klausytis kito žmogaus be pertraukimo ir parodyti, kad suprantate.	21. Laiko valdymas: gebėjimas planuoti ir valdyti savo laiką efektyviai.
7. Užduoti klausimus: gebėjimas užduoti klausimus, kad geriau suprastume situaciją ar kitą žmogų.	22. Priimti sprendimus: gebėjimas priimti atsakingus ir apgalvotus sprendimus.
8. Atsiprašyti: gebėjimas atsiprašyti, kai padarėte klaidą ar įžeidžiate kitą žmogų.	23. Sakyti tiesą: gebėjimas būti sąžiningu ir sakyti tiesą.
9. Dėkoti: gebėjimas išreikšti dėkingumą už pagalbą ar paslaugą.	24. Palaikyti pokalbį: gebėjimas palaikyti pokalbį ir išlaikyti susidomėjimą.
10. Prašyti pagalbos: gebėjimas prašyti pagalbos, kai jos reikia.	25. Atpažinti kūno kalbą: gebėjimas suprasti ir reaguoti į kitų žmonių kūno kalbą.
11. Išreikšti savo jausmus: gebėjimas aiškiai ir tinkamai išreikšti savo emocijas.	26. Išlaikyti ramybę: gebėjimas išlaikyti ramybę stresinėse situacijose.
12. Priimti kritiką: gebėjimas priimti konstruktyvią kritiką be gynybos.	27. Prašyti leidimo: gebėjimas prašyti leidimo prieš imantis veiksmų, kurie gali paveikti kitus.
13. Pagirti kitus: gebėjimas nuoširdžiai pagirti kitus už jų pasiekimus ar pastangas.	28. Pasakyti "Ačiū": gebėjimas išreikšti dėkingumą už gautą pagalbą ar paslaugą.
14. Sakyti komplimentus: gebėjimas sakyti komplimentus, kad pagerintumėte kitų nuotaiką.	29. Pasakyti "Prašau": gebėjimas mandagiai prašyti ko nors.
15. Priimti komplimentus: gebėjimas priimti komplimentus su dėkingumu.	30. Išreikšti nesutikimą: gebėjimas aiškiai ir pagarbiai išreikšti savo nesutikimą su kitų nuomone ar veiksmais.

Kiekvienas įgūdis susideda iš galimų mikroįgūdžių

A. SAVĖS PAŽINIMAS IR VALDYMAS

1. Emocijų atpažinimas ir įvardijimas
2. Emocijų ir impulsų valdymas
3. Streso atpažinimas ir valdymas
4. Asmeninių ribų nustatymas ir palaikymas
5. Savimonė ir savirefleksija
6. Laiko planavimas ir valdymas
7. Atsakomybės prisiėmimas už savo veiksmus
8. Fizinės įtampos atpažinimas ir valdymas

B. BENDRAVIMO ĮGŪDŽIAI

1. Aktyvus klausymasis:
 - o Dėmesio sutelkimas į kalbantįjį
 - o Neverbalinio bendravimo supratimas
 - o Grįžtamojo ryšio teikimas
2. Aiški komunikacija:
 - o Minčių ir jausmų išreiškimas
 - o Konstruktyvaus grįžtamojo ryšio teikimas
 - o "Aš" teiginių naudojimas
3. Neverbalinis bendravimas:
 - o Akių kontakto palaikymas
 - o kūno kalbos supratimas ir valdymas
 - o Balso tono pritaikymas

C. SOCIALINIAI ĮGŪDŽIAI

1. Santykių kūrimas ir palaikymas:
 - o Mandagaus bendravimo įgūdžiai
 - o Dalinimasis ir bendradarbiavimas
 - o Pagalba kitiems
2. Konfliktų valdymas:
 - o Konfliktų atpažinimas ir prevencija
 - o Derybų vedimas
 - o Kompromisų paieška
 - o Taikių sprendimų radimas
3. Empatija ir socialinis sąmoningumas:
 - o Kitų jausmų atpažinimas ir supratimas
 - o Skirtingų perspektyvų pripažinimas
 - o Kultūrinių skirtumų supratimas

D. SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS

1. Problemos analizė:
 - o Situacijos įvertinimas
 - o Priežasčių ir pasekmių analizė
 - o Alternatyvų generavimas
2. Kritinis mąstymas:
 - o Informacijos analizė
 - o Kūrybiškų sprendimų paieška
 - o Sprendimų pasekmių įvertinimas
3. Atsakingas sprendimų priėmimas:
 - o Vertybėmis pagrįsti sprendimai
 - o Pasekmių kitiems įvertinimas
 - o Sprendimų įgyvendinimo planavimas

E. ASMENINIS EFEKTYVUMAS

1. Organizaciniai įgūdžiai:
 - o Užduočių prioritetų nustatymas
 - o Laiko planavimas
 - o Resursų valdymas
2. Atsparumas:
 - o Streso valdymo strategijos
 - o Adaptacija prie pokyčių
 - o Atsigavimo po nesėkmių įgūdžiai
3. Asmeninis tobulėjimas:
 - o Mokymasis iš patirties
 - o Grįžtamojo ryšio priėmimas
 - o Tikslų nustatymas ir siekimas

F. ETINIAI ĮGŪDŽIAI

1. Sąžiningumas ir atsakomybė
2. Pagarbos demonstravimas
3. Teisingumo supratimas
4. Etiškas sprendimų priėmimas

Pagrindiniai socialiniai įgūdžiai, siekiant sumažinti elgesio problemų paplitimą

- **Aktyvus klausymasis.** Išmokyti atidžiai klausytis kitų ir suprasti jų požiūrį.
- **Aiški komunikacija.** Išmokyti aiškiai ir tiksliai išreikšti savo mintis ir jausmus.
- **Empatija.** Išmokyti atpažinti ir suprasti kitų žmonių jausmus.
- **Asmeninių ribų nustatymas.** Išmokyti nustatyti ir gerbti savo bei kitų asmenines ribas.
- **Problemos identifikavimas.** Išmokyti įvardinti ir suprasti konflikto esmę.
- **Kompromisų paieška.** Išmokyti rasti abipusiškai priimtinius sprendimus.
- **Derybų vedimas.** Išmokyti derėtis ir rasti abipusiškai naudingus sprendimus.
- **Emocinė savireguliacija.** Išmokyti valdyti savo emocijas konfliktinėse situacijose.
- **Kritinis mąstymas.** Išmokyti analizuoti situaciją ir rasti kūrybiškų problemų sprendimo būdų.
- **Sprendimų priėmimas.** Išmokyti priimti pagrįstus ir atsakingus sprendimus.
- **Planavimas ir organizavimas.** Išmokyti planuoti savo laiką ir veiklas.
- **Laiko valdymas.** Išmokyti efektyviai valdyti savo laiką ir atlikti užduotis laiku.
- **Savimonė.** Išmokyti atpažinti savo jausmus ir suprasti jų įtaką elgesiui.
- **Savireguliacija.** Išmokyti valdyti savo emocijas ir elgesį.
- **Santykių kūrimas.** Išmokyti kurti ir palaikyti teigiamus santykius su kitais žmonėmis.
- **Atsakingas sprendimų priėmimas.** Išmokyti priimti sprendimus, atsižvelgiant į galimas pasekmes sau ir kitiems.
- **Streso atpažinimas.** Išmokyti atpažinti streso požymius ir suprasti jo priežastis.
- **Streso valdymo strategijos.** Išmokyti taikyti įvairias streso valdymo strategijas, pavyzdžiui, atsipalaidavimo technikas, fizinį aktyvumą, laiko planavimą ir kt.

Galimas 10 susitikimų diskusijoms ir mokymuisi pavyzdys (I):

1. Savęs pažinimas:

- Emocinis intelektas. Kas tai yra ir kaip jį ugdyti?
- Savireguliacija. Kaip valdyti savo emocijas ir elgesį?
- Savęs vertinimas. Kaip ugdyti teigiamą savęs įvaizdį?

2. Bendravimo įgūdžiai:

- Aktyvus klausymasis. Kaip atidžiai klausytis kitų ir suprasti jų požiūrį?
- Efektyvus bendravimas. Kaip aiškiai ir tiksliai išreikšti savo mintis ir jausmus?
- Konfliktų sprendimas. Kaip taikiai spręsti konfliktus ir rasti abipusiškai priimtinius sprendimus?

3. Socialiniai įgūdžiai:

- Empatija. Kaip atpažinti ir suprasti kitų žmonių jausmus?
- Asmeninės ribos. Kaip nustatyti ir gerbti savo bei kitų asmenines ribas?
- Komandinis darbas. Kaip efektyviai dirbti komandoje ir pasiekti bendrus tikslus?

4. Problemų sprendimo įgūdžiai:

- Kritinis mąstymas. Kaip analizuoti situaciją ir rasti kūrybiškų problemų sprendimo būdų?
- Sprendimų priėmimas. Kaip priimti pagrįstus ir atsakingus sprendimus?
- Laiko valdymas. Kaip efektyviai valdyti savo laiką ir atlikti užduotis laiku?

5. Streso valdymas:

- Streso atpažinimas. Kaip atpažinti streso požymius ir suprasti jo priežastis?
- Streso valdymo strategijos. Kaip taikyti įvairias streso valdymo strategijas, pavyzdžiui, atsipalaidavimo technikas, fizinį aktyvumą, laiko planavimą ir kt.

Galimas 10 susitikimų diskusijoms ir mokymuisi pavyzdys (II):

6. Teigiami santykiai:

- Bendravimas šeimoje. Kaip pagerinti bendravimą ir santykius su šeimos nariais?
- Draugystė. Kaip užmegzti ir palaikyti teigiamus santykius su draugais?
- Pagarba kitiems. Kaip gerbti kitų žmonių skirtingumą ir individualumą?

7. Atsakomybė:

- Atsakomybė už savo veiksmus. Kaip priimti atsakomybę už savo elgesį ir jo pasekmes?
- Teisės ir pareigos. Kokios yra paauglių teisės ir pareigos?
- Pasirinkimų pasekmės. Kaip suprasti savo pasirinkimų pasekmes ir priimti atsakingus sprendimus?

8. Sveikata ir gerovė:

- Sveika gyvensena. Kaip mityba, fizinis aktyvumas ir miegas daro įtaką mūsų sveikatai ir gerovei?
- Psichikos sveikata. Kaip rūpintis savo psichikos sveikata ir kur kreiptis pagalbos, kai jos reikia?
- Žalingi įpročiai. Kaip išvengti žalingų įpročių, pavyzdžiui, rūkymo, alkoholio vartojimo ir narkotikų vartojimo?

9. Ateities planavimas:

- Išsilavinimas ir karjera. Kokie yra mano tikslai ir kaip juos pasiekti?
- Savanorystė ir dalyvavimas visuomenėje. Kaip galiu prisidėti prie savo bendruomenės ir visuomenės?
- Asmeninis tobulėjimas. Kaip galiu toliau tobulėti ir tapti geriausia savo versija?

10. Pozityvus požiūris:

- Optimizmo ugdymas. Kaip išlaikyti pozityvų požiūrį į gyvenimą ir įveikti sunkumus?
- Dėkingumas. Kaip išmokyti vertinti tai, ką turiu?
- Humoras. Kaip humoras gali padėti susidoroti su stresu ir sunkiomis situacijomis?

Elgesio korekcija bendradarbiaujant su tėvais

Rekomenduojamos pokalbių temos su tėvais asmeninių susitikimų metu

Mokymosi aplinka ir požiūris:

- Kaip namuose kalbama apie mokyklą?
- Kokia yra šeimos nuomonė apie išsilavinimo svarbą?
- Kaip vaikui paaiškinama, dėl ko reikia mokytis?
- Kaip pristatoma gebėjimų ir pastangų vertė?

Mokymosi įpročiai ir organizavimas:

- Kaip organizuojami namų darbai namuose?
- Ar vaikas turi nuolatinę vietą ir laiką mokymuisi?
- Kaip skatinamas savarankiškas mokymasis?
- Kokios pagalbos vaikas prašo ruošiant namų darbus?

Emocinė gerovė ir saugumas:

- Kiek saugus vaikas jaučiasi namuose?
- Kaip patenkinami baziniai vaiko poreikiai?
- Kaip sprendžiami konfliktai šeimoje?
- Ar vaikas turi su kuo pasidalinti savo jausmais ir rūpesčiais?

Ateities perspektyvos ir tikslai:

- Kaip vaikas mato savo ateitį?
- Kokie yra vaiko trumpalaikiai ir ilgalaikiai tikslai?
- Kaip šeima padeda vaikui siekti jo tikslų?

Savarankiškumas ir atsakomybė:

- Kaip yra akcentuojamas vaiko savarankiškumas ir savikontrolė?
- Kokias pareigas vaikas turi namuose?
- Kaip mokoma priimti sprendimus ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus?

Socialiniai įgūdžiai ir santykiai:

- Kaip vaikas bendrauja su šeimos nariais ir bendraamžiais?
- Ar vaikas turi draugų? Kaip sekasi palaikyti draugystę?
- Kaip sprendžiami socialiniai konfliktai?

Rekomenduojamos pokalbių temos su tėvais asmeninių susitikimų metu

Laisvalaikis ir pomėgiai:

- Kuo vaikas domisi ne mokyklos metu?
- Kaip šeima skatina vaiko kūrybiškumą ir saviraiškos poreikį?
- Ar vaikas turi galimybių išbandyti įvairias veiklas?

Technologijų naudojimas:

- Kiek laiko vaikas praleidžia prie ekranų?
- Kokie yra šeimos susitarimai dėl technologijų naudojimo?
- Kaip užtikrinamas vaiko saugumas internete?

Sveikata ir fizinis aktyvumas:

- Kaip užtikrinamas vaiko fizinis aktyvumas?
- Kokie yra šeimos mitybos įpročiai?
- Ar vaikas gauna pakankamai miego?

Šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas:

- Kaip tėvai norėtų būti įtraukti į mokyklos gyvenimą?
- Kokios pagalbos ar informacijos tėvai tikisi iš mokyklos?
- Kaip galėtume geriau bendradarbiauti vaiko labui?

Svarbu atminti, kad ne visos temos būtina aptarti vieno pokalbio metu. Mokytojas gali pasirinkti aktualiausias temas, atsižvelgdamas į konkretaus vaiko situaciją ir poreikius. Taip pat svarbu skatinti tėvus dalintis savo įžvalgomis ir klausimais, nes tai padės sukurti atvirą ir konstruktyvų dialogą.

49 straipsnis. Mokytojo teisės

1. Mokytojas turi teisę:

- 1) siūlyti savo individualias programas; **pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas;**
- 2) ne mažiau kaip **5 dienas** per metus **dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo programose** ir renginiuose;
- 3) būti atestuotas ir įgyti kvalifikacinę kategoriją švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka;
- 4) **dirbti savitarpio pagarba grįštoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje, būti apsaugotam nuo bet kokio smurto**, turėti higienos reikalavimus atitinkančią ir tinkamai aprūpintą darbo vietą, gauti informacinę, ekspertinę, konsultacinę ir psichologinę pagalbą pedagoginėje psichologinėje tarnyboje arba iš psichologinės pagalbos teikėjo, su kuriuo savivaldybės vykdomoji institucija yra sudariusi sutartį dėl psichologinės pagalbos teikimo;
- 4¹) į nešališką mokytojo darbo vertinimą, teisingą apmokėjimą už darbą;
- 5) dalyvauti mokyklos savivaldoje ir profesinės sąjungos veikloje;
- 6) **siūlyti mokyklos vadovui** Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo nustatyta tvarka kreiptis dėl minimalios ar vidutinės priežiūros priemonės vaikui skyrimo, taip pat siūlyti mokyklos vadovui skirti vaikui už švietimo įstaigos vidaus tvarkos taisyklių ir mokinio elgesio normų pažeidimus **drausmines auklėjamojo poveikio priemones, nurodytas švietimo įstaigos vidaus tvarką nustatančiuose dokumentuose;**
- 6¹) įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises;
- 7) naudotis kitomis Profesinio mokymo įstatymo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo ir kitų įstatymų nustatytomis teisėmis.

49 straipsnis. ... ir pareigos

2. Mokytojas privalo:
- 1) **užtikrinti ugdomų mokinių saugumą, geros kokybės ugdymą;**
 - 2) ugdyti tvirtas mokinių dorovės, pilietines, tautines ir patriotines nuostatas, pagarbą Lietuvos valstybei, Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos istorijai, lietuvių kalbai, valstybės simboliams, visuomenei, tėvams, savo kultūriniam identitetui, laiduoti mokinių asmenybės galių plėtotę, suprantamai ir aiškiai, taisyklinga lietuvių kalba perteikti ugdymo turinį, kai teisės aktais nustatyta, kad atitinkamas ugdymo turinys perteikiamas lietuvių kalba;
 - 3) **laikytis švietimo įstaigų nusistatytų etikos normų** ir švietimo įstaigos vidaus tvarką nustatančių dokumentų reikalavimų, savo veiksmais ir elgesiu nediskredituoti mokyklos, gerbti Lietuvos valstybę, Lietuvos Respublikos Konstituciją, Lietuvos istoriją, lietuvių kalbą, visuomenę ir valstybės simbolius, žmogaus teises ir pagrindines laisves;
 - 4) tobulinti savo kvalifikaciją **prioritetinėse kvalifikacijos tobulinimo srityse**, kurias tvirtina švietimo, mokslo ir sporto ministras;
 - 5) ugdyti remdamasis mokinių gebėjimais ir polinkiais, **stiprinti mokymosi motyvaciją ir pasitikėjimą savo gebėjimais**, suteikti pagalbą mokiniams, turintiems ugdymosi, mokymosi sunkumų ir specialiųjų ugdymosi poreikių, pritaikyti jiems dalyko programą, turinį, metodus;
 - 6) **nešališkai vertinti** mokinių mokymosi pasiekimus ir nuolat juos informuoti apie mokymosi pažangą;
 - 7) **mokyklos nustatyta tvarka informuoti tėvus** (globėjus, rūpintojus) **apie jų vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, mokyklos lankymą ir elgesį**, taip pat **informuoti švietimo įstaigos vadovą apie pastebėtą smurto atvejį**;
 - 8) **bendradarbiauti su kitais mokytojais**, kad būtų pasiekti mokymo tikslai;
 - 9) **gerbti mokinį kaip asmenį**, nepažeisti jo teisių ir teisėtų interesų;
 - 10) vykdyti kitas Profesinio mokymo įstatymo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo nustatytas pareigas.

46 straipsnis. Mokinio teisės ir pareigos

1. Mokinys turi teisę:

- 1) nemokamai gauti informaciją apie veikiančias mokyklas, švietimo programas, mokymosi formas;
- 1¹) ikimokyklinį, priešmokyklinį, pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą;
- 2) pagal savo gebėjimus ir poreikius mokytis mokykloje, savarankiškai mokytis ir įgyti išsilavinimą, kvalifikaciją;
- 3) sulaukęs 14 metų, savarankiškai pasirinkti dorinio ugdymo (tikybos arba etikos) programą;
- 4) **gauti geros kokybės švietimą;**
- 5) pasirinkti formaliojo švietimo programas papildančius ir jo saviraiškos poreikius tenkinančius šių programų modulius, pasirenkamųjų dalykų programas, kursus;
- 6) į apsaugą nuo smurto, psichologinę, specialiąją pedagoginę, specialiąją, socialinę pedagoginę pagalbą, profesinį orientavimą ir švietimo informacinę pagalbą, sveikatos priežiūrą mokykloje, **informaciją apie savo pasiekimų vertinimą ir kitą su mokymusi susijusią informaciją;**
- 7) **mokytis** savitarpio pagarba grįštoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai **saugioje aplinkoje**, turėti higienos reikalavimus atitinkančius mokymosi krūvį ir aplinką;
- 8) į **nešališką mokymosi pasiekimų įvertinimą;**
- 9) dalyvauti mokyklos savivaldoje;
- 10) įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises;
- 11) naudotis kitomis Profesinio mokymo įstatymo ar Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo ir kitų įstatymų nustatytomis teisėmis;
- 12) į nuoseklų ir ilgalaikį socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą mokykloje;
- 13) į akademines atostogas dėl ligos, gydytojų konsultacinei komisijai rekomendavus, arba nėštumo ir gimdymo ar atostogų vaikui prižiūrėti metu, neprarandant mokinio statuso ir teisės po akademinio atostogų tęsti mokymąsi toje mokykloje, kurioje mokėsi prieš akademines atostogas.

46 straipsnis. Mokinio teisės ir pareigos

2. Mokinys privalo:

- 1) **sudarius mokymo sutartį, laikytis visų jos sąlygų, mokyklos vidaus tvarką nustatančių dokumentų reikalavimų**, savo veiksmais ir elgesiu nediskredituoti mokyklos;
- 2) **reguliariai lankyti mokyklą**, be pateisinamos priežasties nepraleisti pamokų ir kitų privalomų ugdymo proceso užsiėmimų;
- 3) nuosekliai ir **stropiai mokytis, atlikti mokytojo pateiktas mokymosi užduotis**;
- 4) gerbti Lietuvos valstybę, Lietuvos Respublikos Konstituciją, Lietuvos istoriją, lietuvių kalbą, visuomenę ir valstybės simbolius, žmogaus teises ir pagrindines laisves;
- 5) **laikytis mokinio elgesio normų, gerbti mokytojus ir kitus mokyklos bendruomenės narius**, nepažeisti jų teisių ir teisėtų interesų;
- 6) mokytis pagal priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas iki 16 metų;
- 7) dalyvauti nuoseklioje ir ilgalaikėje prevencinėse programose, pranešti apie emocinio ir fizinio smurto atvejus suaugusiems, **nekelti pavojaus savo ir kitų asmenų sveikatai, saugumui ir gyvybei**.

47 straipsnis. Tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės ir pareigos

1. Tėvai (globėjai, rūpintojai) turi teisę:

- 1) nemokamai gauti informaciją apie veikiančias mokyklas, švietimo programas, mokymo formas, mokykloje vykdomas su vertybinių nuostatų ugdymu susijusias programas ir veiklas;
- 2) dalyvauti parenkant (prireikus parinkti) vaikui ugdymo programą, formą, mokyklą ar kitą švietimo teikėją;
- 3) **gauti informaciją apie vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, mokyklos lankymą ir elgesį, po mokymosi pasiekimų patikrinimų gauti rekomendacijas dėl vaiko mokymosi pasiekimų gerinimo**;
- 4) dalyvauti **mokyklos savivaldoje ir mokyklos bendruomenės susirinkimuose** aptariant svarbius mokyklos klausimus ir **mokyklos vadovo metų veiklos ataskaitą**;
- 5) dalyvauti įvertinant vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius ir gauti **išsamią informaciją apie įvertinimo rezultatus**;
- 6) leisti vaiką mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą ne vėliau, negu vaikui tais kalendoriniais metais sueina 6 metai, o pagal pradinio ugdymo programą – ne vėliau, negu vaikui tais kalendoriniais metais sueina 7 metai;
- 7) tėvai (globėjai) turi teisę kreiptis į pedagoginę psichologinę tarnybą arba švietimo pagalbos tarnybą, kurios aptarnavimo teritorijoje yra švietimo teikėjas, dėl 5 metų vaiko brandumo ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą vertinimo ir ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo kreipimosi dienos gauti iš šių tarnybų rekomendacijas dėl vaiko pasirengimo mokytis;
- 8) **reikalauti, kad vaikui būtų teikiamas geros kokybės ugdymas**;
- 9) naudotis kitų įstatymų nustatytais teisėmis ir įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises.

47 straipsnis. Tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės ir pareigos

2. Tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo:

- 1) vaiką, kuriam tais kalendoriniais metais iki balandžio 30 dienos yra suėję 5 metai, leisti mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą, išskyrus šio įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje numatytus atvejus, vaiką, kuriam tais kalendoriniais metais iki balandžio 30 dienos yra suėję 6 metai, leisti mokytis pagal pradinio ugdymo programą, išskyrus šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje numatytus atvejus;
- 2) sudaryti vaikui sveikas ir saugias gyvenimo sąlygas, gerbti vaiko asmenybę, apsaugoti jį nuo smurto, prievartos ir išnaudojimo, užtikrinti, kad vaiko sveikata būtų patikrinta laiku;
- 3) **bendradarbiauti su mokyklos vadovu, kitu švietimo teikėju, mokytojais, kitais specialistais**, teikiančiais specialiąją, psichologinę, socialinę pedagoginę, specialiąją pedagoginę pagalbą, sveikatos priežiūrą, **sprendžiant vaiko ugdymosi klausimus ir vykdyti jų rekomendacijas. Vaikui smurtauja ar patiriant smurtą, kartu su vaiku psichologo nurodytu laiku atvykti į konsultaciją;**
- 4) parinkti savo vaikams iki 14 metų dorinio ugdymo (tikiybės arba etikos) programą;
- 5) ugdyti vaiko vertybines orientacijas, **kontroliuoti ir koreguoti jo elgesį**, ugdyti pagarbą Lietuvos valstybei, Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos istorijai, lietuvių kalbai, visuomenei ir valstybės simboliams;
- 6) **užtikrinti** vaiko parengimą mokyklai, jo **nuoseklų ir stropų mokymąsi, mokymosi užduočių atlikimą** pagal priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas iki 16 metų;
- 7) **užtikrinti vaiko punctualų ir reguliarų mokyklos lankymą, pamokų ir kitų privalomų ugdymo proceso užsiėmimų nepraleidimą** be pateisinamos priežasties; jeigu vaikas negali atvykti į mokyklą, nedelsdami informuoti mokyklos administraciją ar jos įgaliotus asmenis;
- 8) dalyvauti parenkant vaikui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo programą ir mokyklą;
- 9) **pranešti mokyklos vadovui apie žinomą smurto švietimo įstaigoje atvejį;**
- 10) **gerbti mokytojus ir kitus mokyklos bendruomenės narius**, nepažeisti jų teisių ir teisėtų interesų.

Sveiki atvykę į mūsų ypatingą tėvų susirinkimą

Šis susirinkimas bus kitoks – mes nekalbėsime apie greitus sprendimus ar stebuklingus receptus. Vietoj to, kviečiame jus į nuostabią kelionę, kurioje kartu su savo vaikais augsime, mokysimės ir tobulėsime.

Kodėl mes čia susirinkome?

1. **Suprasti, ne spręsti:** mūsų tikslas – giliau suprasti iššūkius, su kuriais susiduria mūsų vaikai, o ne skubiai juos "išspręsti".
2. **Ugdyti, ne taisyti:** mes siekiame ugdyti mūsų vaikų charakterį ir įgūdžius, o ne tiesiog "pataisyti" problemas.
3. **Bendradarbiauti, ne konkuruoti:** mes esame komanda – mokytojai, tėvai ir vaikai. Kartu mes galime pasiekti daugiau.

Kodėl nėra greitų sprendimų?

1. **Augimas reikalauja laiko:** kaip ir augalui, mūsų vaikams reikia laiko augti ir stiprėti.
2. **Kiekvienas vaikas unikalus:** kas veikia vienam, gali neveikti kitam.
3. **Gyvenimo pamokos:** kai kurie iššūkiai yra svarbios gyvenimo pamokos, kurias vaikai turi išmokti patys.

Kaip mes galime padėti?

1. **Būkime kantrūs:** suteikime vaikams laiko ir erdvės augti.
2. **Klausykimės:** kartais vaikams tiesiog reikia būti išklausytiems, o ne "pataisytiems".
3. **Rodykime pavyzdį:** mūsų elgesys moko vaikus labiau nei mūsų žodžiai.
4. **Bendradarbiaukime:** nuolat bendraukime su mokytojais ir kitais tėvais.

(Akademiniai iššūkiai):

- **Sudėtinga medžiaga:** kai kurie moksleiviai gali sunkiai suprasti tam tikrus mokomosios medžiagos aspektus.
- **Laiko valdymas:** daugeliui moksleivių sunku organizuoti laiką ir tinkamai planuoti užduotis bei savarankišką veiklą.
- **Mokymosi strategijos:** kiekvienas moksleivis mokosi skirtingai, todėl gali kilti sunkumų rasti veiksmingiausią mokymosi būdą.

(Socialiniai iššūkiai):

- **Bendraamžių spaudimas:** noras priklausyti grupei gali keisti vaiko elgesį ar priversti priimti nesaugius sprendimus.
- **Konfliktai su bendraamžiais:** nesutarimai, nesupratimai ar net patyčios gali tapti rimta problema.
- **Santykiai su mokytojais:** kartais moksleiviai gali jausti, kad su jais nesielgiama teisingai arba kad jie nesuprasti.

/Tėvų susirinkimų metu
/vaizdo instrukcijos
/laiškas
/aptarimas mažose grupelėse

“problemos ir iššūkiai - sudėtinė dalis, priimkime strateginius sprendimus, kaip reaguojame ir ką sakome/mokome”

(Asmeniniai ir emociniai iššūkiai):

- **Savigarba ir pasitikėjimas savimi:** kai kuriems moksleiviams gali kilti abejonių dėl savo gebėjimų ar išvaizdos.
- **Emocinės problemos:** depresija, nerimas, stresas gali turėti įtakos moksleivio pasiekimams mokykloje.
- **Šeimos problemos:** problemos namuose gali turėti neigiamą poveikį moksleivio pasirodymui mokykloje.

(Fiziniai iššūkiai):

- **Sveikatos problemos:** kai kurie moksleiviai gali turėti sveikatos problemų, kurios trukdo mokytis.
- **Fiziniai nutikimai:** stumdymai, parkritimai, pasitaikantys fiziniai konfliktai gali turėti ilgalaikį poveikį moksleiviui.

(Kiti iššūkiai):

- **Finansiniai iššūkiai:** ne visi šeimos gali sau leisti turėti ar galėti, todėl kai kuriems moksleiviams gali kilti finansinių sunkumų.
- **Kultūriniai ar kalbiniai skirtumai:** migracijos, įvairių kultūrų ir kalbų įvairovė gali sukelti sunkumų kai kuriems moksleiviams, ypač jei jie neseniai atvyko iš kitos šalies.

/Tėvų susirinkimų metu
/vaizdo instrukcijos
/laiškas
/aptarimas mažose grupelėse

“problemos ir iššūkiai - sudėtinė dalis, priimkime strateginius sprendimus, kaip reaguojame ir ką sakome/mokome”

[įtraukite savo turinio]

1. PRADĖKITE NUO POZITYVO

- Pirmiausia pasidalinkite teigiamais pastebėjimais apie vaiką
- Paminėkite konkretų vaiko potencialą ar stiprybes
- Pabrėžkite, kad siekiate bendro tikslo - padėti vaikui
- Išreikškite tikėjimą, kad kartu galite rasti sprendimus

2. FAKTAI, NE VERTINIMAI

- Aprašykite konkrečius elgesio epizodus, vengdami etikečių
- Pateikite objektyvius stebėjimus, ne interpretacijas

- Naudokite "neutralią kalbą" be emocinių epitetų
- Dokumentuokite įvykius su datomis ir kontekstu

3. ĮTRAUKITE TĖVUS KAIP EKSPERTUS

- Paklauskite apie vaiko elgesį namuose
- Išsiaiškinkite, kokie metodai veikia šeimoje
- Paprašykite pasidalinti įžvalgomis apie vaiką
- Pripažinkite tėvų patirtį ir žinias apie savo vaiką

4. KURKITE BENDRĄ STRATEGIJĄ

- Sutarkite dėl konkrečių tikslų
- Numatykite aiškius žingsnius mokykloje ir namuose
- Paskirstykite atsakomybes
- Susitarkite dėl reguliaraus situacijos aptarimo

5. UŽTIKRINKITE NUOSEKLIĄ KOMUNIKACIJĄ

- Susitarkite dėl komunikacijos būdo (el. dienynas, žinutės, skambučiai)
- Numatykite reguliary grįžtamojo ryšio teikimą
- Informuokite apie tiek teigiamus, tiek neigiamus pokyčius
- Reaguokite operatyviai į tėvų klausimus ar pastebėjimus

Problemas sprendžiame su tėvais

6. ORIENTUOKITĖS Į SPRENDIMUS

- Vengite kaltinimų ir kritikos
- Orientuokitės į ateities veiksmus
- Siūlykite konkrečius sprendimo būdus
- Būkite atviri tėvų pasiūlymams

7. KURKITE PAGALBOS TINKLĄ

- Identifikuokite reikalingus specialistus (psichologą, socialinį pedagogą)

- Pasiūlykite papildomos pagalbos šaltinius
- Informuokite apie mokyklos pagalbos galimybes
- Padėkite tėvams rasti reikiamus resursus

8. SEKITE PROGRESĄ

- Reguliariai fiksuokite elgesio pokyčius
- Atnaujinkite tikslus pagal situaciją
- Švenčiate net mažus pasiekimus
- Koreguokite strategijas pagal rezultatus

9. IŠLAIKYKITE PROFESIONALUMĄ

- Kontroliuokite savo emocijas
- Išlaikykite konfidencialumą
- Vengite kitų vaikų ar šeimų lyginimo
- Demonstruokite pagarbą šeimos vertybėms

10. BŪKITE LANKSTŪS IR KANTRŪS

- Pripažinkite, kad pokyčiai vyksta palaipsniui
- Būkite pasirošę adaptuoti strategijas
- Suteikite laiko strategijoms suveikti
- Palaikykite tėvų pastangas, net jei rezultatai ne iš karto matomi